
GRA MIEJSKA
**W SAMO
POŁUDNIE.**
*WYBORY
CZERWCOWE
1989 ROKU*

Przewidywany czas: **3 godz.**

Długość trasy: **3,5 km**

Liczba lokalizacji: **5**

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Warszawie

IN FOR MA CJE POD STAWO WE

Tematyka gry miejskiej wiąże się z wydarzeniami kluczowymi dla polskiej historii najnowszej.

Zakres chronologiczny gry zawiera się pomiędzy otwarciem obrad Okrągłego Stołu a ogłoszeniem wyników wyborów do Sejmu i Senatu PRL. Uczniowie poznają wybrane momenty roku 1989, wykonując różnorodne zadania przypisane do poszczególnych **lokalizacji** oraz czytając krótkie komentarze historyczne.

Gra wymaga ogólnej wiedzy o historii PRL i dlatego przeznaczona jest dla uczniów klas VIII szkoły podstawowej oraz dla młodzieży szkół ponadpodstawowych. Uczniowie powinni zostać podzieleni na **zespoły** liczące maksymalnie 10 osób, startujące w odstępach 15-minutowych. Taki podział umożliwi wszystkim uczniom aktywne uczestnictwo w zabawie edukacyjnej i pozwoli nauczycielom lub opiekunom na skuteczną kontrolę realizacji wytycznych. W trakcie gry uczniowie z danego zespołu często będą dzieleni na mniejsze **grupy** o zróżnicowanej wielkości.

Poszczególne zadania muszą zostać wykonane w wyznaczonych miejscach (**lokalizacjach**). Trasę zaplanowano tak, aby uczestnicy mogli pokonać ją w czasie nieprzekraczającym trzech godzin. W grze chodzi o współpracę, a nie o rywalizację, w związku z tym nie jest istotne tempo wykonywania zadań, a raczej dokładność i zaangażowanie uczniów. W poszczególnych miejscach spędzą oni różną ilość czasu – najwięcej w pierwszej i ostatniej lokalizacji.

Zespoły powinny posiadać:

- ▶ plan miasta Warszawy (może być GPS w telefonie),
- ▶ wydrukowane materiały,
- ▶ aparat fotograficzny (może być aparat w telefonie),
- ▶ osiem czystych kartek formatu A3,
- ▶ cztery flamastry (dwa czerwone i dwa czarne).

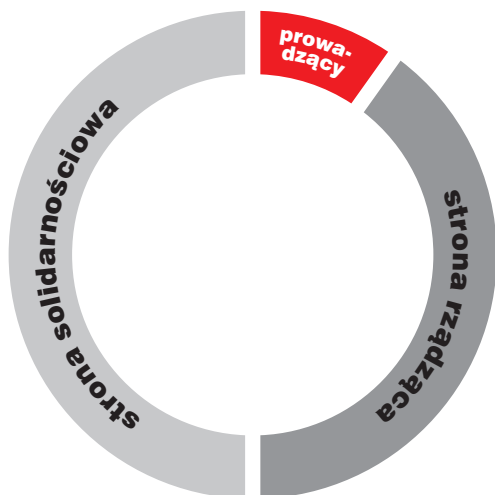
Ponadto każdy uczeń musi mieć przy sobie **długopis** lub **ołówek**.

*Nad poprawną realizacją kolejnych zadań
czuwa nauczyciel lub opiekun zespołu.*

SCE NA RIUSZ GRY

Obrady Okrągłego Stołu

Lokalizacja nr 1

*Gmach Urzędu Rady Ministrów
(obecnie Pałac Prezydencki,
ul. Krakowskie Przedmieście 48/50)*

Zadanie 1. Komentarz historyczny

▶ Wybrany uczestnik czyta głośno:

▶▶ Znajdujemy się właśnie przed Pałacem Prezydenckim. Ten zabytkowy klasycystyczny pałac pełni swą obecną funkcję od niedawna, bo od 1994 roku. W czasach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mieściła się tu siedziba Urzędu Rady Ministrów, co oznacza, że pracowali w nim kolejni premierzy i członkowie ich rządów. To tutaj w 1989 roku toczyły się obrady Okrągłego Stołu, gdzie zasiedli do rozmów nad przyszłością Polski sprawujący władzę komuniści i przedstawiciele opozycji. ◀◀

Zadanie 2. Inscenizacja obrad Okrągłego Stołu

- ▶ Uczestnicy dzielą się na dwie mniej więcej równe grupy, z których pierwsza wciela się w rolę strony rządowej (komunistycznej), a druga w rolę strony solidarnościowej (opozycyjnej). Jeden uczeń ze strony rządowej zostaje wybrany na Prowadzącego obrady.
- ◀ Cały zespół ustawia się w kole symulującym posiedzenie przy okrągłym stole, wedle schematu obok.
- ▶ Obrady otwiera, zamyka i prowadzi Prowadzący według Pierwszej Karty Prowadzącego. Wybrani członkowie poszczególnych grup otrzymują karteczki z fragmentami przemówień uczestników obrad i odczytują je w kolejności wskazanej przez Prowadzącego (**materiał 1a**).
- ▶ Po zakończonych obradach uczestnicy rozpoczynają pracę w grupach zgodnych z podziałem dokonany na początku. Każda grupa ponownie czyta przemówienia swojej strony i odpowiada pisemnie na pytania na karcie pracy (**materiał 1b**).
- ▶ Cały zespół ponownie ustawia się w kole. Obrady końcowe ponownie prowadzi Prowadzący według Drugiej Karty Prowadzącego (**materiał 1c**). Wybrani uczniowie odczytują odpowiedzi z kart pracy w kolejności wskazanej przez Prowadzącego.

SCE NA RIUSZ GRY

Lokalizacja nr 2

*Kampus Główny
Uniwersytetu Warszawskiego.
(ul. Krakowskie Przedmieście 26/28)*

Zadanie 1. Poszukujemy tablicy pamiątkowej Niezależnego Zrzeszenia Studentów

- ▶ Uczestnicy przechodzą przez Bramę Główną i odnajdują po lewej stronie tablicę z planem kampusu.
- ▶ Na planie odnajdują gmach Instytutu Historycznego i udają się pod wspomniany budynek.
- ▶ Obchodzą budynek w poszukiwaniu tablicy NZS-u.
- ▶ Uczestnicy odczytują treść tablicy i określają rok pierwszej rejestracji NZS-u.

Zadanie 2. Komentarz historyczny

- ▶ Wybrany uczestnik czyta głośno:
- ▶▶ Warszawski uniwersytet został powołany do życia w XIX wieku. W czasach PRL uczelnia była ważnym miejscem sprzeciwu społecznego. Wielu wykładowców i studentów usunięto z niej za głoszenie poglądów sprzecznych z propagandą komunistyczną. Dochodziło tu również do masowych demonstracji. Do najważniejszych z nich możemy zaliczyć wydarzenia z marca 1968 r. oraz strajk okupacyjny w 1989 r., podjęty przez członków Niezależnego Zrzeszenia Studentów w związku z odmową ponownej rejestracji ich organizacji, rozwiązanej przez władze podczas stanu wojennego. Innym ważnym stowarzyszeniem młodzieżowym tamtych lat była Federacja Młodzieży Walczącej. Wielu młodych ludzi z niepokojem obserwowało efekty obrad Okrągłego Stołu. ◀◀

Zadanie 3. Tworzymy plakaty protestacyjne NZS i FMW

- ▶ Uczestnicy zostają podzieleni na dwie **grupy**. Każda z nich otrzymuje kartę dotyczącą wybranej organizacji młodzieżowej (**materiał 2a**). Każda z grup zapoznaje się z treścią swojej karty
- ▶ Na podstawie treści karty każda **grupa** tworzy dwa plakaty protestacyjne. Każdy plakat musi zawierać znak organizacji oraz dwa hasła protestacyjne, prezentujące stanowisko organizacji. Plakaty powinny być wykonane na kartkach formatu A3 lub większym, za pomocą czerwonych i czarnych flamastrów.
- ▶ Cały zespół ustawia się pod tablicą NZS i symuluje protest, prezentując plakaty. Nauczyciel lub opiekun wykonuje pamiątkowe zdjęcie.

SCE NA RIUSZ GRY

Lokalizacja nr 3

Główny Urząd Kontroli Publikacji i Widowisk (ul. Mysia 5 oraz sąsiedni skwer Wolnego Słowa)

Zadanie 1. Komentarz historyczny

- ▶ Wybrany uczestnik czyta głośno:
- ▶▶ Główny Urząd Kontroli Publikacji i Widowisk miał swą siedzibę w nieistniejącym już budynku przy ul. Mysiej 5 w Warszawie. Cenzura funkcjonowała w Polsce aż do kwietnia 1990 roku. Oprócz prasy nadzorowanej przez państwo, od połowy lat 70. nielegalnie ukazywało się coraz więcej tytułów niezależnych, pisanych lub powielanych przez różne środowiska opozycyjne. ◀◀

Zadanie 2. Podziemny kolporter

- ▶ Uczestnicy dzielą się na dwu-trzyosobowe **grupy**.
- ▶ Każda **grupa** otrzymuje taką samą kartę pracy i wspólnie ją wypełnia (**materiał 3a**).
- ▶ Cały **zespół** zbiera się razem, a przedstawiciele poszczególnych grup odczytują głośno i porównują odpowiedzi.

Zadanie 3. Znak wolności

- ▶ Uczestnicy odnajdują tabliczkę z napisem Skwer Wolnego Słowa.
- ▶ Cały **zespół** wymyśla ciekawe, artystyczne ustawienie, które wyrazi ich przywiązanie do wolności.
- ▶ Zgodnie z wcześniejszym pomysłem cały **zespół** ustawia się do wspólnego zdjęcia, które wykonuje nauczyciel lub opiekun zespołu.

SCE NA RIUSZ GRY

Lokalizacja nr 4

*Siedziba Komitetu Centralnego PZPR.
(ul. Nowy Świat 6/12)*

Zadanie 1. Komentarz historyczny

- ▶ Wybrany uczestnik czyta głośno:
- ▶▶ Znajdujemy się przed dawną Siedzibą Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, czyli kierownictwa partii komunistycznej. Budynek pełnił tę funkcję przez 38 lat – od momentu oddania go do użytku w 1952 r. aż do rozwiązania PZPR w 1990 r. Z uwagi na swą ówczesną rolę powszechnie nazywany był „Domem Partii”. To tutaj zapadały najważniejsze decyzje w państwie. Współcześnie budynek jest zabytkowym biurowcem, a jego właściciel wynajmuje przestrzeń prywatnym lub publicznym najemcom. ◀◀

Zadanie 2. Poznajemy ordynację wyborczą

- ▶ **Zespół** w drodze głosowania wybiera spośród siebie dwóch uczestników, którzy zostają członkami Państwowej Komisji Wyborczej (PKW). Otrzymują oni od nauczyciela lub opiekuna *Zestaw odpowiedzi do karty pracy (materiał 4c)*. Treść zestawu może znać wyłącznie nauczyciel lub opiekun oraz wspomniani dwaj uczestnicy.
- ▶ Pozostali uczestnicy dzielą się na dwuosobowe **grupy**.
- ▶ Każda **grupa** otrzymuje taki sam zestaw czterech wycinków prasowych (**materiał 4a**) i zapoznaje się z ich treścią.
- ▶ Każda **grupa** otrzymuje taką samą kartę pracy (**materiał 4b**) i wspólnie ją wypełnia. W tym czasie członkowie zespołowej PKW zastanawiają się, jak mogą brzmieć pytania do odpowiedzi, które mają przed sobą.
- ▶ Członkowie zespołowej PKW, podchodząc do każdej z **grup**, sprawdzają poprawność udzielonych odpowiedzi.

SCE NA RIUSZ GRY

5

Lokalizacja nr 5

*Kawiarnia „Niespodzianka”
(plac Konstytucji 6)*

Zadanie 1. Szukamy „Niespodzianki”

- ▶ Zespół odnajduje budynek pod właściwym adresem.
- ▶ Następnie uczestnicy gry odszukują pamiątkową tablicę, poświęconą omawianym wydarzeniom i odczytują wspólnie, głośno jej treść.

Zadanie 2. Komentarz historyczny

- ▶ Wybrany uczestnik czyta głośno:
 - ▶▶ „Solidarność”, w przeciwieństwie do strony rządowej, zorganizowała dynamiczną, ambitną i nowoczesną kampanię wyborczą, obficie czerpiąc ze wzorców zachodnioeuropejskich demokracji. Słusznie zdecydowano się na wystawienie dokładnie tylu kandydatów Komitetu Obywatelskiego, ile było możliwych mandatów do zdobycia. W związku z tym „Solidarność” wystawiła 161 kandydatów do Sejmu i 100 kandydatów do Senatu. ◀◀

Zadanie 3. Tworzymy kampanię

- ▶ Uczestnicy rozdają przechodniom wycięte uprzednio ulotki (**materiał 5a**).
- ▶ Uczestnicy dzielą się na grupy dwu-trzyosobowe, z których każda wykonuje plakat wyborczy „Solidarności”, w oparciu o wiedzę zdobytą podczas całej gry miejskiej.
- ▶ Zespół ustawia się do wspólnego zdjęcia, prezentując plakaty. Nauczyciel lub opiekun wykonuje pamiątkowe zdjęcie.

Zadanie 4. Poznajemy wyniki wyborów

- ▶ Na ścianie kamienicy jeden z uczestników przykleja taśmą klejącą dwie kartki z wynikami wyborów (**materiał 5b**)
- ▶ Każdy uczestnik odczytuje samodzielnie wyniki wyborów, tak jak czynili to przed 30 laty warszawiacy.
- ▶ Jeden z uczestników odkleja na koniec kartki z wynikami wyborów ze ściany kamienicy.

Zadanie 5. Wnioski

- ▶ Cały zespół pod kierunkiem nauczyciela lub opiekuna formułuje wnioski płynące z wyników wyborów czerwcowych. Pogadanka powinna zawierać elementy oceny poznanych wydarzeń i ewentualnych szans na wprowadzenie pełnej demokracji w Polsce po wyborach 1989 roku.

Materiał 1a

Postać Prowadzącego jest fikcyjna i ma na celu jedynie uporządkowanie zadania. Wszystkie wypowiedzi pozostałych osób są prawdziwe i pochodzą ze stenogramów obrad

(Stenogram z posiedzeń plenarnych Okrągłego Stołu w dniach: 6 lutego i 5 kwietnia 1989 roku, Biblioteka Sejmowa, Warszawa 1990, skan [z]: <http://okragly-stol.pl/stenogramy/>; błędy językowe zostały poprawione).

Uczeń 1.

Pierwsza Karta *Prowadzącego*

- ▶ Witam Państwa. Dziś jest 6 lutego 1989 r. i rozpoczynamy pierwsze obrady plenarne Okrągłego Stołu. Oddaję głos przewodniczącemu generałowi Czesławowi Kiszczakowi.
- ▶ **PRZEMÓWIENIE CZ. KISZCZAKA.**

- ▶ Szanowni Państwo teraz głos zabierze obywatel Lech Wałęsa.
- ▶ **PRZEMÓWIENIE L. WAŁĘSY.**

- ▶ Proszę o zabranie głosu obywatela Jerzego Turowicza.
- ▶ **PRZEMÓWIENIE J. TUROWICZA.**

- ▶ Dziękujemy. A teraz głos oddaję Janowi Janowskiemu, zasiadającemu po stronie rządowej.
- ▶ **PRZEMÓWIENIE J. JANOWSKIEGO.**

- ▶ Szanowni Państwo, zakończyliśmy obrady plenarne. Po przedyskutowaniu wszystkich kwestii w grupach roboczych zbierzemy się na drugie obrady plenarne – kończące rozmowy Okrągłego Stołu.

Uczeń 2.

Strona *rządowa*. Generał Czesław Kiszczak

- ▶ Szanowni Państwo! Uprzejmie witam wszystkich uczestników Okrągłego Stołu [...] Przystępujemy do rozmów w poczuciu wielkiej odpowiedzialności za wykorzystanie historycznej szansy [...]

Polskie niedostatki mają długi i trwałe życie. Wszyscy w tej sali wiemy, jak są dziś dotkliwie, jak odczuwają je boleśnie miliony polskich rodzin [...]

Proponuję, aby przedmiotem zainteresowań „okrągłego stołu” stał się pakiet realizowanych i zamierzonych wielkich reform życia politycznego, społecznego i gospodarczego [...] Obszar spraw, które zamierzamy podjąć, jest wyjątkowo rozległy [...] Dlatego proponuję powołać trzy zespoły robocze: do spraw reform politycznych; do spraw gospodarki i polityki społecznej oraz do spraw pluralizmu związkowego [...]

Rezultaty prac zespołów [...] stałyby się następnie przedmiotem drugiego posiedzenia plenarnego „okrągłego stołu” [...] Dziękuję państwu za uwagę.

Materiał 1a

Uczeń 3.

Strona *solidarnościowa*. Lech Wałęsa

- ▶ Szanowni Państwo. Wszystkie propozycje przez pana generała zgłoszone [...] strona, którą reprezentuję, przyjmuje, a swój stosunek wyrazi, spróbuje się włączyć w zespołach roboczych, aby tam spróbować wypracować dobre stanowiska dla kraju [...]

Po kilku miesiącach trudnych przygotowań [...] doszliśmy wreszcie do spotkania przy Okrągłym Stole [...] Trzeba takiej przebudowy, która państwo jednej partii uczyni państwem narodu i społeczeństwa [...]

Chcemy „Solidarności” i mamy do niej prawo [...] Prawo do swoich związków mają także rolnicy i studenci. [...] Nowe prawo o stowarzyszeniach powinno stworzyć rzeczywistą wolność zrzeszania się dla wszystkich, którzy tego potrzebują [...]

Musi też być jasne, że nie zmienimy niczego w gospodarce i w życiu społecznym, jeżeli jednocześnie nie nastąpi reforma państwa. Kierunek jest jeden – prowadzić on musi do systemu demokratycznego, [...] do wolności obywatelskiej [...]

Po stronie władzy stała się rzecz ważna i decydująca. Spotkaliśmy wolę polityczną dokonania zmian [...] Ten stół otacza narodowa nadzieja [...] Dziękuję.

Uczeń 4.

Strona *solidarnościowa*. Jerzy Turowicz

- ▶ Jestem świadom wielkiej wagi naszego dzisiejszego spotkania [...] Jako cel naszego spotkania [...] postawiono porozumienie narodowe [...]

Pierwszym zadaniem musi tu być próba odbudowania zaufania między władzą a społeczeństwem, bowiem tego zaufania nie ma [...]

Państwo jest wspólnym dobrem wszystkich obywateli. Toteż akceptacja zasady pluralizmu, w tym także pluralizmu światopoglądowego, musi pociągać w konsekwencji odrzucenie uprzywilejowania jednej ideologii [...]

Wiem, że [...] zmiany mogą się dokonywać stopniowo, że konieczne będzie zawieranie rozsądnych kompromisów [...] Dziękuję.

Uczeń 5.

Strona *rządowa*. Jan Janowski

- ▶ Szanowni Państwo! Przy okrągłym stole zamierzamy zbliżyć poglądy na przyszły kształt polskiego państwa [...] Następnymi etapami mogą i powinny być: [...] wybory parlamentarne i zmiana Konstytucji [...]

Wierzmy, że okrągły stół przyczyni się do stworzenia solidnych politycznych podstaw, które umożliwią bezpieczne przejście od systemu opartego jeszcze na monopolu władzy do demokracji zasadzającej się na pluralizmie, parlamentarzmie i szerokim udziale obywateli w bezpośrednim podejmowaniu decyzji [...]

Postulujemy [ponadto] wprowadzenie urzędu prezydenta o silnej pozycji, ale poddanej prawu. Gotowi jesteśmy dyskutować o zróżnicowanej politycznie drugiej izbie parlamentu [...]

Dziękuję bardzo.

MATERIAŁY

Materiał 1b

Karty pracy

Grupa strony rządowej

- ▶ 1. Na czym mogły polegać wspomniane w przemówieniu „polskie niedostatki”?

.....

.....

.....

- ▶ 2. Czym miał się charakteryzować urząd prezydenta?

.....

- ▶ 3. Uzupełnij zdania.

- ▶ Druga izba parlamentu to inaczej

- ▶ Przeciwnieństwem monopolu władzy jest

- ▶ Kolejnymi etapami zmian, po Okrągłym Stole, powinny być:

..... oraz

Grupa strony *solidarnościowej*

- ▶ 1. Do czego, według opozycji, ma prowadzić reforma państwa?

.....

.....

.....

- ▶ 2. Kto ma mieć prawo do stowarzyszania się?

.....

- ▶ 3. Dokończ zdania.

- ▶ Przygotowania do Okrągłego Stołu trwały

- ▶ Z pluralizmem światopoglądowym mamy do czynienia wtedy, gdy jedna z ideologii nie jest

- ▶ Dwie strony, szukając porozumienia, muszą zwykle pójść na

Materiał 1c

Obrady końcowe.

Uczeń 1.

Druga Karta Prowadzącego

- ▶ Witam Państwa. Dziś jest 5 kwietnia 1989 r. Spotykamy się na obradach podsumowujących ustalenia Okrągłego Stołu. Proszę stronę solidarnościową o odczytanie pytań i odpowiedzi ze swojej Karty Pracy.
- ▶ **UCZNIOWIE STRONY SOLIDARNOŚCIOWEJ ODCZYTUJĄ PYTANIA I ODPOWIEDZI.**
- ▶ Proszę o to samo stronę rządową.
- ▶ **UCZNIOWIE STRONY RZĄDOWEJ ODCZYTUJĄ SWOJE PYTANIA I ODPOWIEDZI.**
- ▶ Szanowni Państwo. W obradach w poszczególnych zespołach uczestniczyło w sumie kilkaset osób. Niniejszym postanawiamy o...
 - ▶ utworzeniu urzędu Prezydenta PRL oraz powołaniu Senatu.
 - ▶ przeprowadzeniu częściowo wolnych wyborów do Sejmu i w pełni wolnych do Senatu.
 - ▶ umożliwieniu rejestracji niezależnych stowarzyszeń i związków zawodowych.
 - ▶ jak najszybszym wprowadzeniu odpowiednich zmian w Konstytucji PRL, które umożliwią realizację podjętych teraz zobowiązań.

Dziękuję Państwu, obrady Okrągłego Stołu dobiegły końca.

MATERIALY

Materiał 2a

Karta gr. 1 *Niezależne Zrzeszenie Studentów*

Zapoznaj się z poniższym kalendarium wydarzeń

(cytaty pochodzą z: P. Bielawski, R. Lazarowicz, *Dziwny rok 1989*, bez miejsca i czasu wydania, s. 173–176 i 179).

- 23 maja.** Sąd Wojewódzki w Warszawie ponownie odmówił zarejestrowania Niezależnego Zrzeszenia Studentów. [...] Po opuszczeniu gmachu sądu studenci wyruszyli pochodem w kierunku Uniwersytetu Warszawskiego. Demonstracja została brutalnie zaatakowana przez milicję. Wiele osób dotkliwie pobito, kilkanaście aresztowano. Uniwersytet Warszawski rozpoczął strajk okupacyjny [...]
- 24 maja.** W wielu miastach odbyły się wiece protestacyjne NZS, po których studenci przyłączają się do strajku [...]
- 26 maja.** Przedstawiciele NZS przeprowadzili rozmowy w Ministerstwie Edukacji Narodowej. Nie doprowadziły one jednak do zbliżenia stanowisk...
- 28 maja.** Strajki NZS trwają. Uczelnie odwiedzane są przez prelegentów z zewnątrz – przedstawiciele organizacji niezależnych i Solidarności [...]
- 30 maja.** Ogólnopolski Komitet Strajkowy NZS podjął decyzję o przerwaniu strajków [...] Mają być wznowione w październiku, o ile NZS nie zostanie do tego czasu zarejestrowany [...]

Wykonaj teraz dwa plakaty. Każdy z nich musi zawierać narysowane

◀ logo NZS oraz po dwa hasła protestacyjne.

Karta gr. 2 *Federacja Młodzieży Walczącej*

Przeczytaj poniższe dwa fragmenty, pochodzące z pism FMW z 1989 r.

(cytaty z prasy FMW z 1989 r. za: ks. J. Wąsowicz, „Dostyc paktów z czerwonymi!”. *Niezależne organizacje młodzieżowe wobec „okrągłego stołu”* [w:] Biuletyn IPN, nr 4 (161), Warszawa 2019, s. 77–78):

1. [...] okrągły stół jest jedynie półśrodkiem nieprzynoszącym żadnych efektów, a jego celem jest rozładowanie napiętej sytuacji politycznej w Polsce. Czy grupa skupiona wokół Wałęsy może uznać się za opozycję? Jeżeli podejmuje rozmowy z mordercami, którzy mają śmiałość nazywać się rządem robotniczym, a potrafili w roku 1956, 70 i 81 strzelać do robotników, z rządem, który katował, więził i mordował wielu naszych braci walczących o Wolną i Niepodległą Polskę [...] odpowiedź musi być stanowcza. Z nieodpowiedzialnym rządem nie wolno podejmować żadnych rozmów, trzeba z nim walczyć [...]
2. No i doczekaliśmy się. Po latach komunistycznego samo-rządzenia przychodzi kolej na podobne współzrządzenie. Tym razem scenariusz będzie trochę inny – władza pozostanie w jednych rękach, możliwość mówienia będą miały dwie gęby, odpowiadać będziemy wszyscy [...] Zamiast tej plebiscytowej farsy, Wałęsa z Kiszczakiem mogliby sami wybrać Sejm i Senat, i Prezydenta. Byłoby sprawniej i taniej. A co najważniejsze, wszyscy byśmy zrozumieli, że tak właściwie to my im w ogóle nie jesteśmy potrzebni.

Wykonaj teraz dwa plakaty. Każdy z nich musi zawierać narysowane

◀ logo FMW oraz po dwa hasła protestacyjne.

MATERIAŁY

Materiał 3a

Karta pracy

- ▶ 1. Zastanówcie się wspólnie, w jaki sposób opozycjoniści mogli kiedyś kolportować nielegalną prasę. Wypiszcie w punktach cztery wasze pomysły na to, jak można było dostarczyć prasę konspiracyjną do odbiorców, tak aby nie wpaść w ręce milicji.

- a.
.....
- b.
.....
- c.
.....
- d.
.....

- ▶ 2. Napiszcie, czy Waszym zdaniem powinna istnieć wolność w mediach.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Materiał 4a

Wycinki prasowe

▶ **1. „Sztandar Ludu”, 1989-04-14**

▶▶ [...] odbyło się w Belwederze posiedzenie Rady Państwa. Rada Państwa zarządziła wybory do Sejmu, do Senatu i wyznaczyła datę głosowania na niedzielę 4 czerwca 1989 r.

Ustaliła kalendarz wyborczy, w którym określono daty wykonania czynności wyborczych. Z przepisów ordynacji wyborczej do Sejmu wynika, że głosowanie ponowne, dla obsadzenia mandatów, w których kandydaci nie uzyskają w pierwszym głosowaniu wymaganej liczby głosów, odbędzie się w niedzielę 18 czerwca br. ◀◀

Źródło: <http://www.biblioteka.teatrnn.pl/dlibra/dlibra/sresults?action=SearchSimilarAction&eid=9175> (skan, dostęp 27.05.2019).

▶ **2. „Sztandar Ludu”, 1989-05-03**

▶▶ Przeprowadzeniem wyborów do Sejmu zajmują się: Państwowa Komisja Wyborcza oraz okręgowe i obwodowe komisje wyborcze. W przypadku wyborów do Senatu zadania państwowych i obwodowych komisji wyborczych są takie same, natomiast funkcję komisji okręgowych przejmują wojewódzkie komisje wyborcze. A to dlatego, że w wyborach do Senatu okręgiem wyborczym jest obszar województwa [...] Państwową Komisję Wyborczą powołała Rada Państwa [...] ◀◀

Źródło: http://www.biblioteka.teatrnn.pl/dlibra/dlibra/docmetadata?id=11115&from=&dirids=1&ver_id=&lp=21&Ql= (skan, dostęp 27.05.2019).

▶ **3. „Sztandar Ludu”, 1989-06-01**

▶▶ Za trzy dni [...] otwarte zostaną lokale wyborcze. Rozpocznie się głosowanie [...] Przypomnijmy, że wybieramy 460 posłów, w tym 35 z listy krajowej oraz 100 senatorów. Przypomnijmy, że w wyniku uzgodnień „okrągłego stołu” 161 mandatów w nowym parlamencie zarezerwowano dla posłów bezpartyjnych [...] ◀◀

Źródło: http://www.biblioteka.teatrnn.pl/dlibra/Content/7993/sztandar_ludu_1989.06.01.pdf (skan, dostęp 27.05.2019).

▶ **4. „Gazeta Wyborcza Komitetu Obywatelskiego Solidarność we Wrocławiu”, 1989-04-26**

▶▶ Musimy wygrać! [...] Zgodnie z apelem Lecha Wałęsy [...] wzywamy do udziału w wyborach do Sejmu i Senatu. Wybory te nie będą w pełni demokratyczne. W Sejmie możemy zająć zaledwie 35% mandatów – pozostałe 65% rezerwuje dla siebie władza [...] ◀◀

Źródło: http://wielka-solidarnosc.pl/wp-content/uploads/2011/05/01-KO_S_-219.jpg (skan, dostęp 27.05.2019).

Materiał 4b

Karta pracy

▶ **Odpowiedz na poniższe pytania:**

I. Jakie było główne zadanie Państwowej Komisji Wyborczej?

.....
.....

II. Jak nazywał się organ władzy państwowej w PRL, który powołał Państwową Komisję Wyborczą?

.....
.....

III. Dlaczego zaplanowano drugą turę wyborów?

.....
.....

IV. Ilu posłów miał liczyć po wyborach Sejm?

.....
.....

V. Dlaczego powołano wojewódzkie komisje wyborcze?

.....
.....

VI. Jaki procent mandatów w nowym Sejmie został zagwarantowany dla PZPR i jej sojuszników?

.....
.....

VII. Jaką liczbę mandatów poselskich, zgodnie z zasadami tych wyborów, mogła maksymalnie zdobyć opozycja?

.....
.....

VIII. Na podstawie zdobytej już wiedzy przypomnij, czy wybory do Senatu były w pełni wolne.

.....
.....

Materiał 4c

Zestaw odpowiedzi do karty pracy

Tylko do wiadomości zespołowej Państwowej Komisji Wyborczej i nauczyciela lub opiekuna.

▶ **Zestaw odpowiedzi do karty pracy:**

- I. Odp. Przeprowadzenie wyborów do Sejmu i Senatu.
- II. Odp. Rada Państwa
- III. Odp. Aby obsadzić mandaty, w których kandydaci nie otrzymali wymaganej liczby głosów w pierwszej turze.
- IV. Odp. 460 posłów.
- V. Odp. Ponieważ okręgami wyborczymi w wyborach do Senatu były województwa.
- VI. Odp. 65% mandatów poselskich.
- VII. Odp. 161 mandatów poselskich.
- VIII. Odp. Tak, były w pełni wolne.

Materiał 5a

Ulotka

Ulotkę należy powielić minimum 20-krotnie.

Dawna kawiarnia „Niespodzianka”

W tym budynku podczas kampanii wyborczej w 1989 roku mieściła się siedziba sztabu Warszawskiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”.

Niezadowolenie społeczeństwa z rządów komunistycznych, powszechne pragnienie zmian oraz sprawna i nowoczesna kampania wyborcza, przyniosły wielkie zwycięstwo „Solidarności” w częściowo wolnych wyborach do Sejmu PRL i całkowicie wolnych wyborach do Senatu PRL.

Materiał 5b

Wyniki wyborów

Sejm PRL

Ostateczne wyniki wyborów

Stronictwo	Liczba mandatów w Sejmie	Dodatkowe informacje
PZPR	173	Uzyskanie w ramach 65% miejsc zagwarantowanych przy Okrągłym Stole
Sojusznicy PZPR	126	
Komitet Obywatelski „Solidarność”	161	Uzyskane w ramach 35%, o które mogli się ubiegać w wolnych wyborach dowolni kandydaci.
Pozostali kandydaci	0	

Senat PRL

Ostateczne wyniki wyborów

Stronictwo	Liczba mandatów w Senacie	Dodatkowe informacje
PZPR	0	Uzyskane w wolnych wyborach, o które mogli się ubiegać dowolni kandydaci.
Sojusznicy PZPR	0	
Komitet Obywatelski „Solidarność”	99	
Pozostali kandydaci	1	

Komitet Obywatelski

SENAT

Stanisław Hoffmann

Antoni Żurawski

SEJM

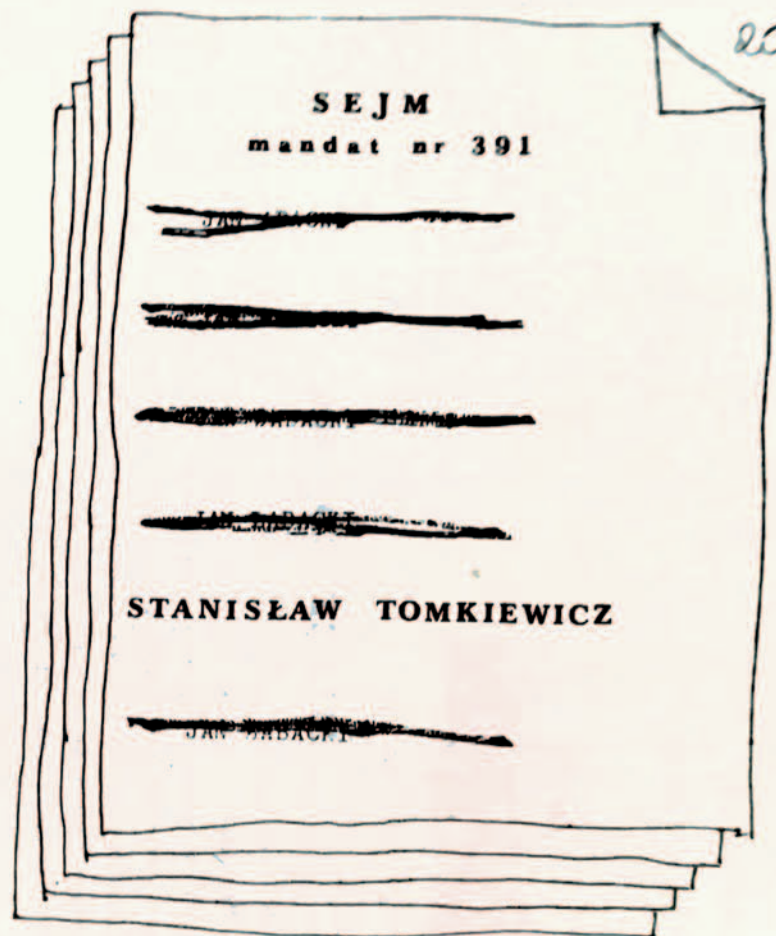
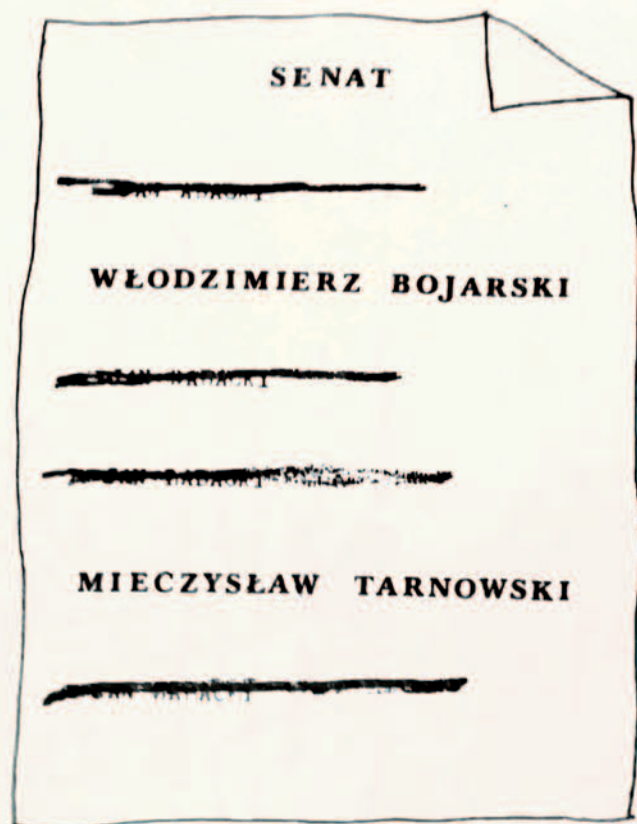
Adela Dankowska

Marek Jurek

Siedzieli
regionu
leszczyńskiego

• mandat • 214

• mandat • 215

TAK GŁOSUJEMY

~~STANISŁAW TOMKIEWICZ~~

Mieczysław Tarnowski oraz kandydaci na posłów: ekonomista Marian Kowal, publicysta Jan Lityński i rolnik Stanisław Tomkiewicz. Imprezę uświetniła zakazana przed laty poezja Mariana Jachimowicza. Grała również orkiestra Jaroszkowskich Zakładów Materiałów Ogniotrwałych

dobro, Jan Lityński o tym, że Polska nie mogła dłużej czekać i że jesteśmy tutaj wszyscy zgromadzeni w imię nadziei a Stanisław Tomkiewicz, iż nie jest to "ten kraj", ale "nasz kraj" i że mając już odwagę, nauczymy się także mądrości. Mieczysław Tarnowski

uroczysta suma w intencji NSZZ "Solidarność", połączona z krótkim występem artystki, a później stopniach barokowego pomnika s. Floriana odbył się wiec z udziałem ponad tysiąca osób. Przemawiał: Marian Kowal, Jan Lityński Stanisław Tomkiewicz.

JAK GŁOSOWAĆ NA KANDYDATÓW "SOLIDARNOŚCI" INSTRUKCJA

Jeżeli mieszkasz w okręgu wyborczym nr 100, okręg ten obejmuje:

- miasta: Boguszów-Gorce, Duszniki Zdrój, Jedlina Zdrój, Kłodzko, Nowa Ruda, Polanica Zdrój, Szczawno Zdrój, Wałbrzych,
- miasta i gminy: Bystrzyca Kłodzka, Gluszyca, Kudowa Zdrój, Lądek Zdrój, Mieroszów, Międzylesie, Radków, Stronie Śląskie, Szczytna,
- gminy: Czarny Bór, Dobromierz, Kłodzko, Nowa Ruda, Stronie, Bogaczowice, Walim

to:

1. Pójdź na wybory 4 czerwca i miej ze sobą napisane na karteczce imiona i nazwiska naszych kandydatów:

Włodzimierz BOJARSKI	-- Senat
Mieczysław TARNOWSKI	-- Senat
Stanisław TOMKIEWICZ	-- Sejm, mandat 391

Mozesz też wyciąć i wziąć ze sobą te instrukcje.

2. Spośród otrzymanych w lokalu wyborczym kartek wybierz kartkę różową, z kandydatami do Senatu. Skreśl na niej wszystkie nazwiska z wyjątkiem Włodzimierza Bojarskiego i Mieczysława Tarnowskiego.

Skreślać należy każde nazwisko oddzielnie, na przykład: Janek Nowak

Jeżeli mieszkasz w okręgu wyborczym nr 101, okręg ten obejmuje:

- miasta: Bielawa, Dzierżoniów, Pleszyce, Pilawa Górna, Świdnica, Świebodzice,
- miasta i gminy: Bardo, Jaworzyna Śląska, Niemcza, Strzegom, Ząbkowice Śląskie, Ziębice, Złoty Stok, Zarów,
- gminy: Ciepłowody, Dzierżoniów, Kamieniec Marcinowice, Przeworno, Ząbkowicki, Świdnica, Staszowice,

to:

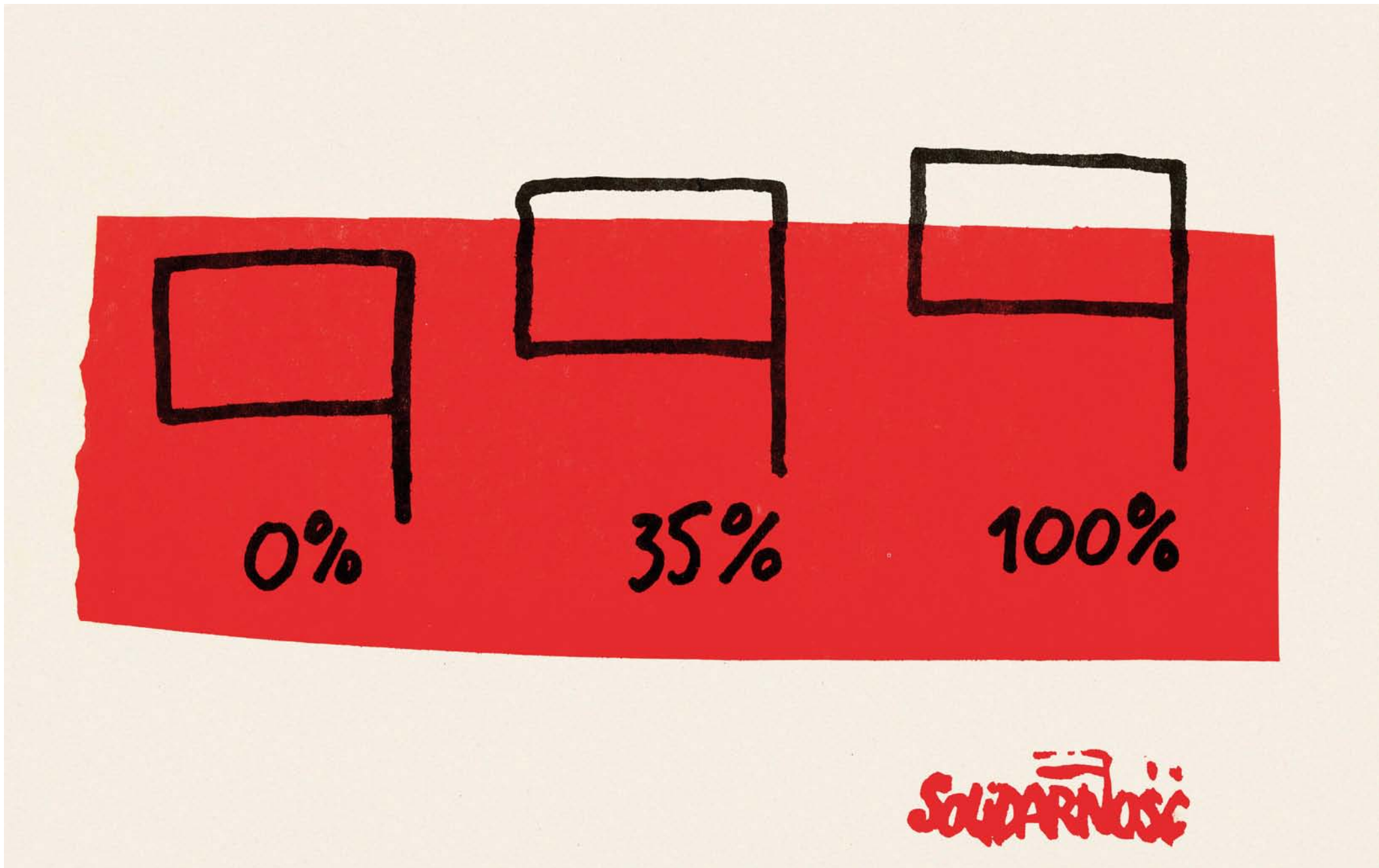
1. Pójdź na wybory 4 czerwca i miej ze sobą napisane na karteczce imiona i nazwiska naszych kandydatów:

Włodzimierz BOJARSKI	-- Senat
Mieczysław TARNOWSKI	-- Senat
Marian Kowal	-- Sejm, mandat 394
Jan Lityński	-- Sejm, mandat 395

Mozesz też wyciąć i wziąć ze sobą te instrukcje.

2. Spośród otrzymanych w lokalu wyborczym kartek wybierz kartkę różową, z kandydatami do Senatu. Skreśl na niej wszystkie nazwiska z wyjątkiem Włodzimierza Bojarskiego i Mieczysława Tarnowskiego.

Skreślać należy każde nazwisko oddzielnie, na przykład: Janek Nowak

500

FUNDUSZ WYBORCZY
KOMITETU OBYWATELSKIEGO

C

Solidarność

1989

500

500

500

Data emisji: 15.04.1989

złotych

Sekretarz:

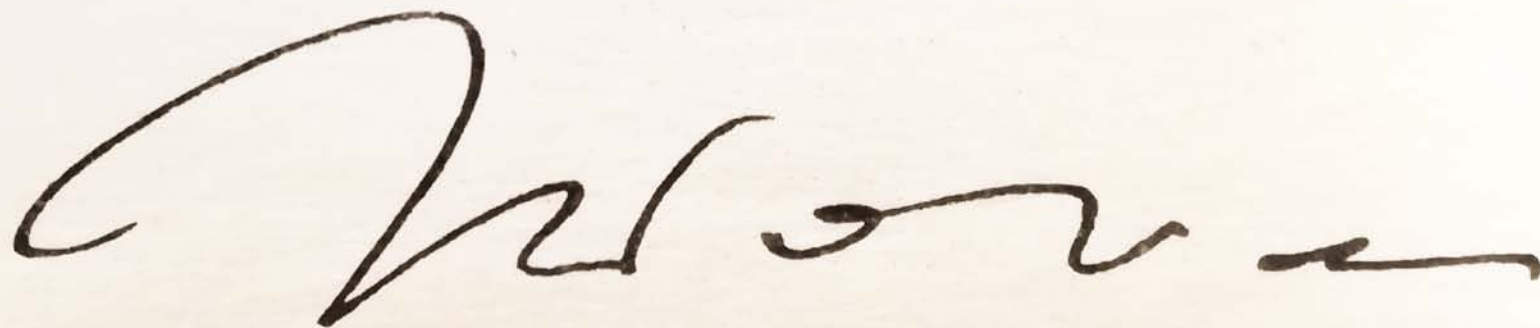
4.VI.1989

Komitet Obywatelski

SOLIDARNOŚĆ

WYBORY 1989

MUSIMY WYGRAĆ!

(Lech Wałęsa)

NASI KANDYDACI DO SENATU:

WŁODZIMIERZ BOJARSKI

Profesor dr hab. inżynier, kierownik Zakładu Problemów Energetyki w Instytucie Podstawowych Problemów Techniki PAN. Autor licznych publikacji w kraju i za granicą, uważany za najwybitniejszego polskiego specjalistę w dziedzinie bilansu energetycznego. Uczestnik obrad Okrągłego Stołu w podstoliku górniczym, twórca całościowej koncepcji zmian organizacyjnych w górnictwie, połączonej z pięciodniowym tygodniem wydobywczym i ratowaniem środowiska naturalnego. Członek Polskiego Klubu Ekologicznego. Lat 59, żonaty, pięcioro dzieci.

MIECZYŚLAW TARNOWSKI

Technik górnik. Przewodniczący Regionalnej Komisji Wykonawczej NSZZ "Solidarność" Dolny Śląsk województwa wałbrzyskiego. W 1982 r. założyciel Komitetu Solidarności z "Solidarnością" w Szwajcarii. W 1984 r. wraca do kraju i inicjuje wiele działań "Solidarności". Członek RKW "Solidarność" Dolnego Śląska. Lat 44, żonaty, jedno dziecko.

NASI KANDYDACI DO SEJMU W OKREGU NR 100 /WAŁBRZYCH/

STANISŁAW TOMKIEWICZ mandat nr 391

Rolnik indywidualny. Absolwent Uniwersytetu Wrocławskiego. W latach 1974-77 pracownik Instytutu Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Z ruchem "Solidarności" związany od 1980 roku. Obecnie działacz Zarządu Wojewódzkiego "Solidarności" Rolników Indywidualnych.

W S Z Y S C Y B E Z P A R T Y J N I

GŁOSUJ NA MIŁKOWSKIEGO

Andrzej Miłkowski jest kandydatem solidarnościowej opozycji. Znaczy to, że w nowym Sejmie, wraz z innymi niezależnymi posłami, będzie dążył do realizacji ideałów, które od Sierpnia 1980 r. stały się wspólną nadzieją Polaków.

Andrzej Miłkowski będzie reprezentantem tych, którzy chcą Polski wolnej, sprawiedliwej, demokratycznej. Oddając swój głos na Miłkowskiego opowiadasz się tym samym:

- przeciw samowoli władzy, przeciw prawu, które od lat służy politycznym interesom rządzących
- za poddaniem władzy, na każdym szczeblu, kontroli społecznej; za rządami prawa, które będzie gwarantem należnych społeczeństwu swobód
- przeciw scentralizowaniu życia społecznego i politycznego, przeciw marnowaniu ludzkiego wysiłku
- za wzięciem naszych spraw w nasze ręce, za rozwojem samorządów w zakładzie pracy, osiedlu, dzielnicy, gminie, mieście; za decentralizacją funduszy pochodzących z kieszeni podatnika
- przeciw nomenklaturze, przeciw obsadzaniu stanowisk podług kryteriów politycznych
- za awansowaniem ludzi zdolnych, wykwalifikowanych i kompetentnych
- przeciw takiej polityce gospodarczej, która potrzeby człowieka spycha na szary koniec
- za gospodarką efektywną, otwartą na dobre pomysły i przedsiębiorczość

Jeśli nie chcesz jednomyślnego Sejmu pozorów, głosuj na kandydatów Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” i Lecha Wałęsy. Niezależni posłowie będą patrzeć władzy na ręce. Będą głośno sprzeciwiać się każdej niesłusznej ustawie. Będą informować polskie społeczeństwo o wszystkim, co dzieje się w polskim parlamencie.

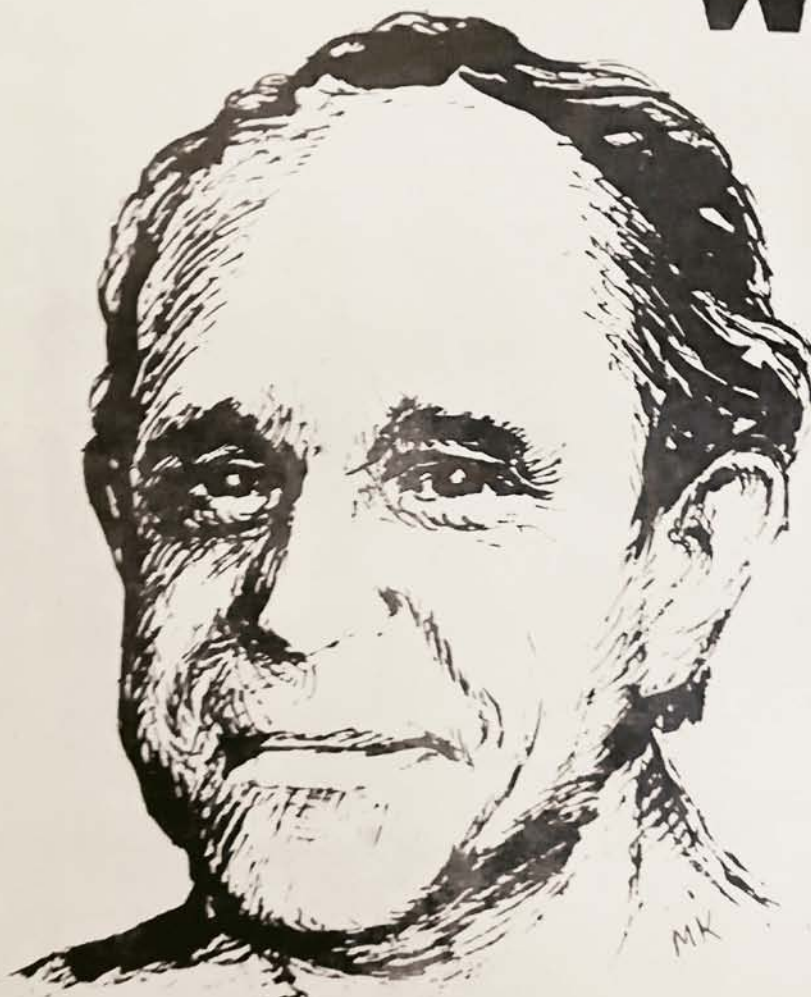
GŁOSUJ NA MIŁKOWSKIEGO

NASZ

CZŁOWIEK

W SEJMIE

*Andrzej
Mitkowski*

WYOB

Warszawski Komitet Obywatelski

Solidarność

Okręg 2 Mokotów

NASI KANDYDACI

SENAT

Władysław Findeisen

Anna Radziwiłł

Witold Trzeciakowski

SEJM

Andrzej Miłkowski

mandat nr 7

PUNKT INFORMACYJNY

ul. Puławska 53, (koło Cafe Mozaika) tel. 49 66 48
czynny codziennie od 12 do 20

WYBORY 4 CZERWIEC

tylko grając
możesz
wygrać!!!

Solidarność

WKO „S”

druk: GO „Solidarni”

DEMONSTRACJA PRZECIWKO
JARUZELSKIEMU • 22.06.89 r
Godz. 15.15 – STARY RYNEK

POSZUKIWANY

JEST
ZBRODNIARZEM
WOJENNYM (13.XII.81)
DOKONAŁ WIELU
ZBRODNI NA
NARODZIE POL-
SKIM.

• AGENT DAWNIEJSZEGO NKWD.
DO DZISIEJSZEGO DNIA JEST NA USŁU-
GACH SOWIETÓW.

• Ostatnie pseudo: „Spawacz”

JEST NIEBEZPIECZNY Z POWODU CHOROBY PSYCHICZNEJ
MOŻE PODAWAĆ SIĘ ZA PREZYDENTA

100 000 zł

NAGRODY ZA DOSTARCZENIE ŻYWEGO LUB MARTWEGO

Solidarność

Oddział Poznań

Walcząca

S